

2.1 SÅRBARHETSANALYS

Livsmedelsfusk/ bedrägeri

En metod för att upptäcka livsmedelsfusk/bedrägeri som är uppsåtliga och/eller kriminellt utförda handlingar där möjliga händelse kan ge negativa konsekvenser för verksamheten.

Exempel på situationer där det kan förekomma livsmedelsfusk/bedrägeri

- **Felmärkning:** ändrat bäst före datum/sista förbrukning, ompackning med kort datum, utelämnat allergener, ändrat ursprung, fel råvara/ingredienser, fel näringsinnehåll, produkten väger för lite osv.
- **Utspädning:** ersatt med annan dålig produkt (t ex olivolja), dryga ut produkt med vatten, ev. otjänligt.
- **Hemlighållning:** t ex injicera kyckling med antibiotika för att dölja sjukdomar, färga frukt för att dölja defekter.
- **Falskmyntning:** göra kopior av populära märken.
- **Ersätta produkter med billigare alternativ/sämlre kvalitet:** te x annat ursprung, sort, kvalitet, djurslag, konventionellt odlad istället för eko/KRAV eller IP Sigill certifierat.
- **Icke godkända** (ev. hälsofarliga) ingredienser i en produkt.
- **Försäljning på svarta marknaden:** tex stöld, försäljning av ej rapporterade produkter osv.

Att tänka på vid val av leverantör/inköp och eventuella varningssignaler

- Vad krävs för att producera vår produkt, t ex. ingredienser, förpackning, transport, vatten?
- Vad har vi för leverantörer, har vi utfört leverantörsbedömning på dem? Vet vi vilka som levererar till dem?
- Hur ser historiken ut, har vi blivit lurade tidigare, vad har leverantören för historik när det gäller fusk och bedrägerier? Samma ägare i annat bolag?
- Kan våra leverantörer verifiera den information som ges om produkten, t ex dokumentation om köttråvara?
- Är de registrerade/godkända hos kontrollmyndigheten?
- Har de mycket avvikelser vid inspektion/revision från kontrollmyndighet och/eller certifieringsorgan, finns eventuella sanktioner mot dem?
- Har de utvecklats orimligt snabbt?
- Har de producerat mervärdesprodukter i stor mängd på kort tid?
- Har vi blivit erbjudna livsmedel till ett orimligt billigt pris?
- Är det fel i certifikatet (t.ex. att det står att företaget är KRAV-certifierade, men inte är det)?
- Är företaget med i någon branschorganisation?
- Vad är det för land leverantören finns i, t ex korrupt, flera fall av matbedrägerier, geopolitiska motsättningar?
- Omvärldsbevakning – t.ex. om vilka produkter det finns risk med för tillfället, t.ex. om en skörd har gått dåligt.
- Illegalt slaktat kött, har ni alla dokument som behövs gällande köttets ursprung och slakteri?
- Är förpackningar helt slutna, hur ser eventuella förseglingar och sigill ut vid mottagning?

- Märker vi produkter med en mervärdesmärkning, t ex KRAV, Svenskt Sigill, EU-ekologiskt, Fairtrade, halal, nyckelhål osv? Vad är det som ger detta mervärde?
- Finns en råvara/produkt listad som en s.k. RASFF (EU:s system för snabb varning om livsmedel som utgör eller kan antas utgöra en risk för människors hälsa)? Se länk nedan. <https://webgate.ec.europa.eu/rasff-window/consumers/?event=getListByCountry&country=SE>
- Hur ser det ut med tillgång av råvaror under året, bristvara under delar av året?

Datum:.....

Namn på företaget:.....

Namn på utförare av sårbarhetsanalysen:.....

Sårbarhetsanalys – Livsmedelsfusk/ bedrägeri

Tänk framförallt bakåt i kedjan, framförallt vid inköp och analysera riskerna att utsättas för fusk eller bedrägeri.

Vad har vi för olika råvarukategorier? (t ex kött, kryddor, spannmål) Förekommer det fusk med dessa?	
Variifrån kommer våra råvaror? (t ex land, region) Finns det något vi behöver vara extra uppmärksamma på?	
Vilken typ av fusk/bedrägeri kan vi drabbas av?	
Hur stor är sannolikheten att vi utsätts för fusk/bedrägeri? Motivera gärna:	Låg Medel Hög

Vad blir konsekvensen om det inträffar? (t ex matförgiftning, dödsfall, företagets anseende)	
Vilka rutiner finns för att förebygga fusk/bedrägeri? (T.ex. kontroll av leverantör)	
Vad gör vi på företaget för att upptäcka fusk/bedrägeri? Har vi rutiner för det? (te x mottagningskontroll, provtagning)	
Vad har vi för rutiner/beredskap om vi drabbas av fusk/bedrägeri? (korrigerande åtgärder)	<i>Hänvisa till ett dokument eller beskriv era rutiner.</i>

Omvärldsbevakning - Livsmedelsfusk/ bedrägeri

Hur håller vi oss uppdaterade inom området sårbarhet för livsmedelsfusk/bedrägeri? (te x nyhetsbrev, deltagande i nätverk)	
--	--

Hur engagerar och involverar vi personalen på företaget?	
--	--

Om vi blivit drabbade tidigare, gjordes följande åtgärder när vi drabbades av livsmedelsfusk/bedrägeri:

Hänvisa till ett dokument eller beskriv vidtagna åtgärder nedan.

.....

.....

.....

2.2 SÅRBARHETSANALYS

Hot/ sabotage

En metod för att upptäcka hot/sabotage som är uppsåtliga och/eller kriminellt utförda handlingar där möjliga händelse kan ge negativa konsekvenser för verksamheten.

Yttre: någon obehörig bereder sig tillträde till en byggnad och där säkerhetsanordningar, t.ex. lås, dörrar, fönstergaller m.m., kan användas för att förhindra.

Inre: saker som sker inifrån företaget, vanligtvis orsakat av egen personal som har behörighet till byggnader och/eller utrustning.

Det kan vara bra att göra en genomgång av säkerheten på företaget för att tänka igenom riskerna med hot/sabotage, t ex kan Livsmedelsverkets checklista (se länk nedan) användas där följande aspekter har beaktats;

- **Övergripande säkerhetsfrågor** (organisation och säkerhetsansvariga, test av säkerhetsarbete, bevakningsföretag, känslig information på företaget)
- **Skalskydd** (yttre säkerhet, besökare, transporter, dolda utrymmen)
- **Laboratoriesäkerhet** (tillträde, förvaring)
- **Förvaring och användning av farliga kemikalier**
- **Personal** (kontroll innan anställning, identifiering, avvikande beteende, tillträde till lokaler, personliga tillhörigheter, agerande vid avvikelser på anläggningen, anställnings upphörande,
- **IT-säkerhet** (vad finns digitalt? receptur, spårbarhetsdokument, "företagshemligheter"). Antivirussystem, externa hårddiskar osv.)
- **Råvaror och förpackningsmaterial** (beställning och mottagning, spårbarhet, hantering av förpackningsmaterial/etiketter)
- **Färdiga produkter** (kontroll av färdiga produkter, strategi för återkallning av varor samt hantering av retur)
- **Drift** (beredskap och säkerhet, vatten, el)

Andra situationer som är bra att vara uppmärksam på när det gäller hot/sabotage

- Uppsåtlig kontaminering med syfte att skada människor och/eller företagets anseende.
- Strypt åtgång av råvaror och/eller vatten så att det inte går att producera livsmedel.
- Förvaring av farligt material/utrustning, t ex knivar.
- Brandsäkerhet.
- Vilka andra företag/organisationer delar ni eventuellt byggnad med?
- Kan det finnas missnöjd personal och/eller finns det uppsagd personal som arbetar under uppsägningstiden?
- Är er produkt kontroversiell på något sett, är t ex olika aktiviströrelser ett hot?
- Finns det risk för spionage?
- Finns det risk för utpressning, bombhot eller hot mot enskilda personer (t ex personal med skyddat identitet)?
- Finns det risker i produktionsprocessen, t ex är det lätt att sabotera maskiner, teknisk utrustning, vatten?
- Finns det något som i dagsläget är ett omtalat ämne i media och som berör våra produkter?

Datum:.....

Namn på företaget:.....

Namn på utförare av sårbarhetsanalysen:.....

Sårbarhetsanalys - Hot/sabotage

Utgå från ditt flödesschema och analysera riskerna med hot och sabotage i er process.

Var i vår process är vi extra utsatta för hot/sabotage (både inre och yttre) och varför?	
Vilka (personer, företag, organisationer etc) skulle vilja utsätta oss för hot/sabotage?	
Hur stor är sannolikheten att det inträffar? Motivera gärna:	Låg Medel Hög
Vad blir konsekvensen om det inträffar? (t ex matförgiftning, dödsfall, företagets anseende)	

Vilka rutiner finns för att förebygga hot/sabotage?	
Vad kan vi göra för att tidigt upptäcka hoten/sabotagen? (te x yttre skydd, besökskontroll)	
Vad har vi för rutiner/beredskap om vi drabbas av hot/sabotage? (korrigerande åtgärder)	<i>Hänvisa till ett dokument eller beskriv era rutiner nedan.</i>

Omvärldsbevakning - Hot/sabotage

Hur håller vi oss uppdaterade inom området sårbarhet för hot/sabotage? (te x nyhetsbrev, deltagande i nätverk, intern information)	
Hur engagerar och involverar vi personalen på företaget?	

Om vi blivit drabbade tidigare, gjordes följande åtgärder när vi drabbades av hot/sabotage:
Hänvisa till ett dokument eller beskriv vidtagna åtgärder nedan.

.....
.....
.....

Datum:.....

Namn på företaget:.....

Namn på utförare av sårbarhetsanalysen:.....